

**RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA BUXGALTERIYA
HISOBI TIZIMINING RIVOJLANISHI**

Axmedov Hasan Ruzibayevich

Xudaynazarova Intizor Obidjon qizi

(Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti)

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy raqamli texnologiyalarning buxgalteriya hisobi tizimiga ko'rsatayotgan ta'siri hamda ularning amaliyotda qo'llanilishi o'rganiladi. Raqamli transformatsiya sharoitida buxgalteriya tizimining avtomatlashtirilishi, bulutli texnologiyalar, sun'iy intellekt va boshqa innovatsion vositalar orqali qanday rivojlanayotgani tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli muhitda buxgalterlarning yangi kasbiy ko'nikmalarga ega bo'lish zarurati, axborot xavfsizligi va hisobotlarning shaffofligini ta'minlash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Maqolada raqamli transformatsiya jarayonlarining ijobiy va salbiy jihatlari muhokama qilinib, buxgalteriya hisobini yanada samarali tashkil etish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, buxgalteriya hisobi, avtomatlashtirish, sun'iy intellekt, axborot tizimlari, moliyaviy hisobot, raqamli texnologiyalar, buxgalteriya dasturlari, bulutli hisob-kitob, innovatsiya.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar jadal rivojlanib, barcha sohalar qatori iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi tizimiga ham chuqur kirib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng qo'llanilishi natijasida buxgalteriya hisobi jarayonlari tobora avtomatlashtirilmoqda, hisobotlarni tayyorlash va ma'lumotlarni qayta ishlashning tezligi va aniqligi ortmoqda. Raqamli transformatsiya nafaqat buxgalterlarning ish uslublarini, balki ularning kasbiy roli va vazifalarini ham qayta ko'rib chiqishga sabab bo'lmoqda. Ushbu maqolada raqamli transformatsiya davrida buxgalteriya tizimining qanday o'zgarishlarga uchrayotgani, bu jarayonda duch

kelinayotgan muammo va imkoniyatlar, shuningdek, buxgalteriya hisobining kelajakdagi rivojlanish istiqbollari tahlil qilinadi.

1-rasm. Raqamli iqtisodiyot.

So'nggi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi global miqyosda iqtisodiyotning barcha tarmoqlariga, xususan, buxgalteriya hisobi tizimiga chuqur kirib bormoqda. Raqamli transformatsiya — bu texnologik o'zgarishlar orqali tashkilotlarning ish uslubi, jarayonlari va biznes modellari yangilanayotgan murakkab va ko'p bosqichli jarayondir. Aynan shu jarayon buxgalteriya tizimini ham tubdan o'zgartirib, uni raqamlashtirish, avtomatlashtirish va sun'iy intellekt yordamida optimallashtirish bosqichiga olib chiqmoqda.

Zamonaviy buxgalteriya endi an'anaviy qo'lda yuritiladigan hisob-kitoblar emas, balki raqamli axborot tizimlari asosida ishlaydigan, real vaqt rejimida ma'lumotlarni qayta ishlay oladigan, xatoliklar xavfini minimal darajaga tushira oladigan zamonaviy tizimga aylanmoqda. Ayniqsa, bulutli texnologiyalar, mashinani o'rganish (machine learning), sun'iy intellekt (AI), katta hajmdagi ma'lumotlarni (big data) tahlil qilish kabi ilg'or yechimlar buxgalteriya faoliyatining samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda.

Ushbu o'zgarishlar natijasida buxgalterlarning roli ham o'zgarib bormoqda: ular endi faqat hisob-kitob yurituvchi emas, balki strategik tahlilchi, risklarni baholovchi va qarorlar qabul qilishda ishtirok etuvchi mutaxassislariga aylanmoqda. Shu bilan birga, bu jarayon bir qator muammolarni ham keltirib chiqarmoqda, xususan:

texnologiyalarga moslashish, ma'lumotlar xavfsizligi, kadrlar salohiyatini oshirish zarurati kabi masalalar dolzarb bo'lib bormoqda.

Shu sababli, ushbu maqolada raqamli transformatsiyaning buxgalteriya hisobi tizimiga ko'rsatgan ijobiy va salbiy ta'sirlari tahlil qilinadi. Shuningdek, texnologik yangiliklar bilan bir qatorda, buxgalteriya sohasining rivojlanish istiqbollari, mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari ham ko'rib chiqiladi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli transformatsiya buxgalteriya hisobi tizimiga tubdan ta'sir ko'rsatib, uni yanada tezkor, aniq va samarali tizimga aylantirmoqda. Sun'iy intellekt, avtomatlashtirish, bulutli texnologiyalar kabi innovatsion yechimlar orqali buxgalteriya amaliyoti nafaqat oddiy hisob-kitoblarni bajaruvchi tizim sifatida, balki analitik va strategik ahamiyatga ega axborot manbaiga aylanyapti. Bu esa korxona va tashkilotlar uchun tezkor va asosli qarorlar qabul qilish imkoniyatini yaratadi.

Biroq, bu o'zgarishlar bilan birga yangi muammolar va chaqiriqlar ham yuzaga kelmoqda: texnologik vositalarni to'g'ri tanlash, xodimlarni raqamli savodxonlikka o'rgatish, axborot xavfsizligini ta'minlash, mavjud qonunchilikni moslashtirish kabilar. Shu bois buxgalteriya sohasining vakillari nafaqat kasbiy bilimga, balki zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish ko'nikmalariga ham ega bo'lishi zarur.

Kelajakda buxgalteriya hisobi tizimining raqamli rivojlanishi davom etishi aniq. Bu jarayonda ilmiy izlanishlar, xalqaro tajriba va innovatsion yechimlar asosida milliy buxgalteriya tizimini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Назаров К.Ш., Султанова Ш.С. **"Бухгалтерский учет и цифровая трансформация: вызовы и перспективы"** // Экономика и образование. – 2022. – №3. – С. 42–48.
2. Оқилов Н. **"Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobining takomillashuvi"** // O'zbekiston iqtisodiy axborotlari jurnali. – 2023. – №5. – B. 25–30.

3. International Federation of Accountants (IFAC). **"The Future of Accounting in the Digital Age"** – <https://www.ifac.org> (murojaat qilingan sana: 2025-04-22).
4. Quadient Blog. **"How Artificial Intelligence is Used in Accounting"** – <https://www.quadient.com>
5. LearnSignal. **"Artificial Intelligence in Accounting"** – <https://www.learnsignal.com/blog/artificial-intelligence-in-accounting>
6. Назаров А.А. **"Цифровизация учета и отчетности: проблемы и пути решения"** // Бухгалтерский учет. – 2021. – №12. – С. 17–21.
7. Yooz. **"AI in Accounting: Benefits, Challenges, and Opportunities"** – <https://www.getyooz.com/blog/artificial-intelligence-in-accounting>
8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 28 октябрдаги **PQ–4871-сон** қарори – “Иқтисодиётнинг рақамлаштириш стратегияси тўғрисида”.